

6. Рєвнівцева О. В. Соціальне виключення: проблеми визначення та дослідження / О. В. Рєвнівцева. – Режим доступу: dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8940/08-Revnitzeva.pdf?sequence=1 [Rievnitseva O. V. Sotsialne vykliuchennia: problemy vyznachennia ta doslidzhennia / O. V. Rievnitseva. – Rezhym dostupu : dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8940/08-Revnitzeva.pdf?sequence=1].

7. Сломан Дж. Экономикс. Экспресс-курс / Дж. Сломан. – 5-е изд. – СПб. : Питер, 2007. – 608 с. [Sloman Dzh. Ekonomiks. Ekspress-kurs / Dzh. Sloman. – 5-e izd. – SPb. : Piter, 2007. – 608 s.].

8. **Combating** poverty in Europe: multi-level, multi-dimensional and multi-stakeholder models in local active inclusion policies / Н. Johansson, А. Panican, А. Angelin, М. Koch. – Lund University, 2013. – Access mode : cope-research.eu/wp-content/uploads/2013/12/WP6_Comparative_Report.pdf.

9. **Comission** Recommendations 2008-867-EC on the active inclusion of people excluded from the labour market. – Access mode : europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_inclusion_fight_against_poverty/em0009_en.htm.

10. **Harvey B.** Working for Change. A guide to influencing policy in Ireland. – Access mode : www.combatpoverty.ie/publications/WorkingForChange_2008.pdf.

11. **Outlook** on the Global Agenda 2014. – Access mode : www.weforum.org/reports/outlook-global-agenda-2014.

12. **Piketty T.** Capital in the Twenty-first Century. – Harvard University Press, 2014. – 696 p. – Access mode : books.google.ru.

13. **World** Wealth Report – 2013. – Access mode : www.worldwealthreport.com.

Надійшла до редколегії 02.09.15

Тетяна САВОСТЕНКО

Національна академія державного управління

при Президенті України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Розкривається сутність інвестиційних програм розвитку територій як інструменту реалізації регіональної інвестиційної політики. Характеризуються особливості та проблеми фінансового забезпечення регіональних інвестиційних програм в Україні, вирішення яких можливо за допомогою розвитку інституту державно-приватного партнерства у цій сфері. На основі зарубіжного досвіду визначаються моделі взаємодії держави та бізнесу щодо реалізації регіональних інвестиційних програм, які відрізняються ступенем участі суб'єктів в інвестуванні, розподілом інвестиційних ризиків та прибутку між ними. Визначаються переваги використання державно-приватного партнерства при реалізації регіональних інвестиційних програм: по-перше, для бізнесу – можливість інвестування під гарантії держави, по-друге, для держави – зниження бюджетних витрат за рахунок залучених коштів у сферу інноваційної діяльності, підвищення інвестиційної активності пріоритетних галузей регіональної економіки, розподіл інвестиційних ризиків.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, інвестиції, інвестиційні ризики, регіональні інвестиційні програми, моделі розподілу фінансових потоків, фінансове забезпечення.

Tetiana Savostenko. Use of the public-private partnership mechanism in the implementation of regional investment programs

The essence of the territorial development investment programs as an instrument of the regional investment policy implementation is disclosed. The peculiarities and problems of regional investment programs financial providing in Ukraine are characterized. That solution is possible due to development of the institute of public-private partnership in this area. The model of interaction between government and business in sphere of regional investment programs implementing, based on international experience, is defined. These models differ by levels of business participation into investment, distribution of investment risks and profits among them. Advantages of public-private partnership using while the implementation of regional investment programs are given: at first, for business – investing under the state guarantees, and secondly, for the state – reducing of the budget spending by borrowing in field of innovation, increasing of investment activity of regional economy priority sectors, the distribution of investment risks.

Key words: public-private partnerships, investments, investment risks, regional investment programs, model of financial flows, financial security.

Економічний розвиток регіонів та їх адміністративно-територіальних одиниць визначається системою факторів, серед яких провідне місце займає інвестиційний процес. За оцінкою багатьох фахівців, для сучасного періоду в майбутньому основним інструментом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій залишаються інвестиційні програми, що забезпечують «точкову» інвестиційну підтримку окремим видам економічної діяльності та сприяють підвищенню інвестиційної активності на регіональному рівні в цілому [7].

Інвестиційні програми та стратегії частіше за все потребують акумуляції значного обсягу фінансових ресурсів, що не може бути здійснено лише за рахунок бюджетних коштів, особливо враховуючи дефіцит державного та місцевих бюджетів. На сучасному етапі розвитку української економіки проблема вдосконалення системи фінансування інвестиційних процесів на регіональному рівні продовжує зберігати актуальність.

Приватний бізнес також українською рідко стає єдиним інвестором таких проектів через їх соціально-економічну, а не комерційну спрямованість, довгостроковість реалізації, високий рівень ризиків, велику кількість учасників, складну схему проектного адміністрування, значні витрати. Тому в контексті диверсифікації ризиків і витрат під час реалізації таких проектів, а також для вирішення завдань розбудови національної економіки України, передбачених Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», Концепцією Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011 – 2015 рр., Програмою розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, особливої актуальності набуває пошук ефективних форм, методів та інструментів взаємодії держави та бізнесу.

Питанням дослідження різних підходів до підвищення ефективності фінансового забезпечення інвестиційної діяльності присвячено ряд робіт зарубіжних і вітчизняних учених: М. Балабанова, І. Бланка, А. Гальчинського, Л. Васюренко, В. Глушенка, Б. Губського, О. Дедікова, Я. Жаліло, А. Золотарьова, П. Друкера, Б. Коласса, Л. Крушвіца, І. Лукінова, В. Лушкіна, С. Науменкової, А. Поручника, Н. Татаренко, П. Фролова, Д. Хаймана, У. Шарпа та ін. Концептуальні погляди на інвестиційну взаємодію держави та бізнесу в інвестиційній сфері відображені в працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: І. Брайлівського, А. Вагнера, В. Варнавського, Є. Гайдара, С. Глазьева, О. Головінова, Л. Гриценка, І. Запатріної, С. Ілляшенка, Ф. Ліста, С. Леонова, А. Маршалла, Л. Мельника, В. Новожилова, К. Павлюка, Л. Пельтека, О. Тофанюк, Р. Харрода, І. Чалого, Л. Шарінгера.

Однак, незважаючи на наукові здобутки в цій галузі, на даному етапі проблема взаємодії держави та бізнесу щодо фінансового забезпечення реалізації інвестиційних програм в Україні є недостатньо висвітленою.

Метою статті є визначення форм та моделей застосування механізму державно-приватного партнерства під час реалізації регіональних інвестиційних програм.

Згідно з Постановою Кабінету міністрів України «Питання державного фонду регіонального розвитку» інвестиційна програма – це «комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, здійснюваних за кошти державного та/або місцевих бюджетів чи для здійснення яких надаються державні та/або місцеві гарантії» [8]. При цьому регіональна інвестиційна програма фактично є системою взаємопов'язаних і взаємообумовлених між собою за змістом, термінами, ресурсами, виконавцями інвестиційних проектів та заходів організаційно-економічного, нормативно-правового та іншого характеру, спрямованих на реалізацію цілісної регіональної інвестиційної та структурної політики відповідно до потреб розширеного відтворення [3, с. 21]. У цьому визначенні підкреслюється змістовний бік поняття «регіональна інвестиційна програма» як інструменту розвитку інвестиційної та структурної складових у межах заданих напрямків регіональної економічної політики.

Метою регіональної інвестиційної програми є розробка та реалізація цілеспрямованого комплексу заходів, що забезпечують створення в регіоні сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інституційної інфраструктури регіонального інвестиційного ринку та безпосередня реалізація конкретних інвестиційних проектів. Основою регіональних програм є сукупність інвестиційних проектів та організаційних заходів для залучення інвесторів, як вітчизняних, так і зарубіжних. Програма – це комплекс інвестиційних заходів і інвестиційних проектів, які можуть бути як узгоджені між собою, так і не узгоджені. Інвестиційна програма також може бути спрямована на досягнення кількох загальних цілей, утім ряд заходів щодо досягнення цих цілей може бути однаковим [6, с. 243].

З огляду на те що більшість заходів щодо створення відповідного інвестиційного середовища може вжити лише держава, то вона також розглядається як учасник інвестиційної програми. Однак участь держави може бути опосередкована через різні установи (податкові служби, митниця, бюджетні установи, законодавчі органи та ін.). Водночас слід зауважити, що відповідні

інвестиційні рішення повинні прийматися в умовах, коли є декілька альтернативних або взаємно незалежних інвестиційних можливостей. Це пов'язано з тим, що обсяг інвестиційних ресурсів у сучасних умовах господарювання в Україні в більшості суб'єктів господарювання є обмеженим, потенційні об'єкти інвестицій мають різну інвестиційну привабливість.

Погоджуємося з думкою Л. В. Васюренко про те, що як у теоретичному, так і в практичному аспектах сутність поняття «інвестиційна програма» слід розуміти як узгоджений взаємозв'язок низки уніфікованих заходів, спрямованих на впровадження альтернативних інвестиційних проектів та сукупності обраних інвестиційних проектів, комплексна мета яких – реалізація визначеного напрямку розвитку інвестиційної сфери економічної системи [3]. При цьому комплексна мета інвестиційної програми складається як із цілей, визначених у межах кожного інвестиційного проекту, який входить до програми, так і з цілей, що виникають під час здійснення відповідних уніфікованих заходів, спрямованих на реалізацію проектів.

Наведене тлумачення поняття «інвестиційна програма» також надає закінченість діалектичного зв'язку в ланцюжку інвестиційний проект – інвестиційна програма, що узагальнює такі поняття, як «інвестування» або «інвестиційна діяльність», тобто сукупність дій з реалізації інвестиційних рішень. Ця сукупність дій полягає:

- у капіталізації об'єктів власності;
- формуванні та використанні інвестиційних ресурсів;
- регулюванні процесів інвестування та русі інвестицій та інвестиційних товарів;
- створенні відповідного інвестиційного клімату.

Водночас для ухвалення та прийняття інвестиційних рішень щодо впровадження інвестиційної програми необхідно володіти інформацією, яка щонайменше підтверджує такі основні припущення, без яких неможливе інвестування:

- вкладені кошти повинні бути цілком відшкодовані;
- отриманий прибуток має бути достатнім, щоб компенсувати тимчасову відмову від використання наявних коштів для інших цілей;
- ризик, який виникає внаслідок невизначеності кінцевого результату, повинен бути зведений до мінімуму.

Тому одним із найважливіших видів діяльності в напрямі забезпечення реалізації інвестиційних програм є, передусім, пошук і залучення фінансових ресурсів. Фінансовими ресурсами реалізації інвестиційних регіональних програм є інвестиції, трансферти з державного бюджету, субвенції на соціально-економічний розвиток, кредитні ресурси (у тому числі запозичення міських рад), кошти міжнародних фінансових організацій [1; 9].

Однак на сьогодні на стан забезпечення регіонів фінансовими ресурсами з цих джерел впливають такі проблеми [2]:

– нерівномірний розподіл інвестицій у регіонах унаслідок непривабливості господарської системи окремих із них для інвесторів;

– недостатність власних коштів місцевих бюджетів для вирішення покладених завдань, зумовлена слабкістю податкової бази та недосконалими механізмами розподілу ресурсів;

– скорочення обсягів та частки субвенцій на соціально-економічний розвиток у доходах місцевих бюджетів, недостатність обсягу бюджету розвитку для здійснення капітальних видатків;

– спрямованість коштів Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію проектів, які не можуть надати стимулу для подальшого розвитку й лише забезпечують нагальні потреби громад, що суперечить призначенню фонду;

– обмежена можливість кредитування проектів місцевого розвитку, недоступність кредитних ресурсів;

– низький рівень залучення регіонів до міжнародних фінансових проектів.

Досвід розвинутих зарубіжних країн показує, що темпи розвитку економіки значною мірою визначаються формами організації та способами підтримки інвестиційної діяльності. Сьогодні найважливішим напрямом активізації інвестиційної діяльності стає механізм державно-приватного партнерства (ДПП), який використовується для залучення приватних компаній з метою довготривалого фінансування соціально значущих проектів.

Різноманітні види, форм і сфер використання ДПП перетворюють їх на універсальний механізм вирішення різного роду довгострокових завдань – від реалізації соціальних й інфраструктурних проектів загальнодержавного значення до розробки перспективних технологій. Світовими лідерами у сфері ДПП є Великобританія, Німеччина, США і Франція [10].

Інвестиційне ДПП орієнтоване на забезпечення балансу інтересів усіх сторін, ефективне досягнення соціально-економічних цілей діяльності, підвищення інвестиційної активності основних економічних суб'єктів, підвищення ефективності державного управління.

Необхідність вирішення зазначених раніше проблем у фінансуванні регіональних інвестиційних програм в Україні визначає, що основним завданням розвитку інституту ДПП у цій сфері є забезпечення сприятливих умов щодо ефективної взаємодії державного і приватного партнерів. Основні шляхи розвитку ДПП включають: удосконалення законодавства, інституціональних основ

спільної реалізації інноваційних проектів, надання державних гарантій за високих інвестиційних ризиків, дотримання прав і інтересів учасників партнерства. Це передбачає:

- 1) розвиток нормативно-правової бази:
 - розробку і вдосконалення існуючого законодавства про порядок реалізації проектів ДПП;
 - розробку стандартної конкурсної документації, зокрема типових проектів угод про ДПП;
 - спрощення процедури отримання дозвільної документації для експлуатації переданого майна;
 - створення податкових стимулів у разі ефективної реалізації проекту;
 - закріплення в бюджетному законодавстві гарантій для інвестора;
 - співвідношення короткострокового характеру бюджету й середньо- або довгострокового характеру реалізації проектів ДПП;
- 2) формування організаційних умов, схем і моделей реалізації проектів ДПП, збалансування з точки зору співвідношення ризиків і відповідальності. Для залучення приватного капіталу й ефективного менеджменту проектів ДПП державі необхідно сформувати такий механізм, який забезпечить зацікавленість приватних інвесторів і справедливу процедуру їх конкурсного відбору, засновану на ефективній системі критеріїв оцінювання пропозицій учасників конкурсів, що дозволяє підвищити гарантії успішної реалізації інвестиційного проекту, понизити сукупні громадські витрати і виробничі ризики;
- 3) забезпечення економічних умов, серед яких необхідно розвивати пряме державне субсидування та державну участь у фінансуванні, страхування комерційних ризиків, гарантування позик, що надаються недержавними фінансовими структурами, використовувати прискорену амортизацію устаткування, надання пільг по ставках орендної плати за приміщення, по митних обов'язкових платежах і зборах. Однією з основних причин складності запуску проектів ДПП в Україні є нерозвиненість економічного інструментарію;
- 4) створення нових видів інвестиційних інститутів, орієнтованих на інвестування в пріоритетні сектори економіки, – фондів прямих інвестицій, інвестиційних й інфраструктурних фондів. Оскільки в межах ДПП відбувається реалізація проектів довгих циклів, для їх фінансування не можуть використовуватися короткострокові кредити. Довгострокове фінансування проектів ДПП комерційними банками сьогодні майже неможливе. Нівелювати ризики проектів за рахунок можливості використання

фінансових інструментів хеджування ризиків може тільки розвинутий фінансовий сектор. У той самий час потрібна розробка нових інструментів, що дозволяють елімінувати ризики й залучати «довгі гроші» на великий термін [4].

Фінансовий механізм інвестування інноваційної діяльності на основі ДПП з урахуванням світового досвіду має бути диференційований залежно від етапу інноваційної діяльності, ураховувати різний рівень ризику, можливі джерела й форми фінансування.

Представники державного сектору повинні бути готові розділити з іншими учасниками свій надмірний та всеохоплюючий контроль за процесом інвестування державних програм, стратегічних та пріоритетних інвестиційних проектів та розподілити очікуваний дохід з приватними партнерами на паритетній основі. Ураховуючи, що соціальні ефекти від інвестування як виключно суспільне надбання утворюють сферу економічних інтересів держави, а не бізнесу, такий розподіл повинен базуватися на можливості збільшення частки приватних інвесторів у розподілі економічних ефектів для забезпечення рівної участі сторін у розподілі цілісного соціально-економічного ефекту державно-приватних інвестицій [5].

Ініціативи ДПП не лише здатні зберегти державні кошти, але й дозволяють державному сектору досягти високого рівня ефективності. З огляду на це доцільно в моделях реалізації інвестиційної взаємодії держави та бізнесу основну увагу приділяти системі розрахунку, структурування та перерозподілу фінансових потоків за інвестиційними проектами ДПП, яка має задовольняти інтереси всіх стейкхолдерів та забезпечувати зв'язок між отриманням очікуваного соціально-економічного ефекту та наданням інвестиційних ресурсів.

Моделі розподілу фінансових потоків в інвестиційних проектах ДПП повинні базуватися на оптимальному співвідношенні ризику та прибутку від інвестування. При цьому прибуток має бути пропорційний ризику відповідного партнера в межах партнерських відносин з приводу реалізації окремого інвестиційного проекту або інвестиційної програми як сукупності проектів. Узагальнення світового досвіду дозволяє відзначити наявність декількох моделей розподілу фінансових потоків при реалізації інвестиційних проектів ДПП [5].

Модель І – базується на допущенні, що приватний партнер має можливість профінансувати проект та управляти ним незалежно від інтервенцій представників державного сектору. Державний та приватний партнери взаємодіють протягом обмеженого періоду часу. Така модель є прийнятною, коли рівень капітальних інвестицій незначний і багато приватних інвесторів мають можливість інвестувати кошти в проект. Для першої моделі властива така система

сприйняття та перерозподілу ризиків, за якої приватні партнери поділяють увесь фінансовий ризик об'єкта інвестування, а державні партнери беруть на себе тільки ризик втрати адміністративного контролю та виникнення соціального напруження, якщо соціальні потреби, задля яких реалізується інвестиційний проект, будуть задоволені не на достатньому рівні [5].

Для впровадження цієї моделі необхідним є існування ефективної системи моніторингу та оцінювання ефективності державно-приватного інвестування. Приватні партнери при цьому співпрацюють з об'єктом інвестування та державними партнерами на основі спеціальної угоди, що регламентує рівень наданих послуг об'єкту інвестування та участі в доходах від функціонування останнього. Саме виконання норм такої угоди відслідковується державним партнером через ефективну систему моніторингу та оцінювання. Крім того, у межах даної моделі можуть бути реалізовані проекти типу електронних закупівель під час організації системи державних закупівель.

Модель II – капітальні вкладення, що здійснюються державою та бізнесом (об'єктом інвестування), перебувають у віданні приватного партнера. Ця модель особливо потрібна, коли держава хоче використати ефективність приватного сектору у сфері постачання важливих послуг для громадян. Приватні інвестори не мають достатніх коштів для того, щоб інвестувати в масштабні проекти. Саме тому дана модель забезпечує поєднання можливостей уряду щодо інвестування значних фінансових ресурсів разом зі здатністю ефективного приватного управління проектом, що забезпечує досягнення необхідних позитивних результатів.

Увесь фінансовий ризик у цій моделі бере на себе держава. Крім того, державні партнери беруть на себе адміністративний ризик невдачі проекту та подальшої втрати довіри серед громадян. Таким чином, ця модель передбачає укладання жорсткої угоди з приватними партнерами щодо рівня задоволення соціальних потреб, заради яких організується ДПП, а також очікуваних соціальних ефектів.

Модель III – прибуток розподіляється відповідно до початкового обсягу капіталовкладень, а також відповідно до рівня ризику, прийнятого відповідним партнером. Ця модель найбільше відповідає базовим принципам взаємодії держави та бізнесу, оскільки за нею ризик і соціально-економічні ефекти розподіляються між партнерами порівну. Обидві сторони партнерських відносин – держава і бізнес –кладають інвестиційний капітал у фінансування проекту. За допомогою такої моделі найбільш доцільно організувати фінансування проектів ДПП, що вимагають значного обсягу капіталу, таких як нафтопереробка, газовидобування, електроенергетика.

Приватні партнери мають бути зацікавлені в участі в таких

проектах, що дозволяє державі надавати приватним партнерам достатній рівень автономії в процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності об'єктів інвестування. Одним із варіантів реалізації даної моделі є ситуація, коли держава здійснює початкові інвестиції, а потім отримує щорічний дохід.

Ці моделі можуть стати основою для структурування фінансових потоків та розподілу ризиків під час реалізації інвестиційних програм та проектів на умовах ДПП в Україні. Їх упровадження забезпечить чіткий зв'язок отриманих партнерами вигід від інвестування з обсягами наданих ними капіталовкладень, рівнем узятого на себе інвестиційного ризику, якістю виконання зобов'язань щодо задоволення суспільних потреб. На цій основі створюються можливості для справедливого розподілу соціально-економічних ефектів, генерованих у межах реалізації інвестицій у системі ДПП.

Науково обґрунтовані регіональні інвестиційні програми є інструментом посилення ролі регіонів в управлінні економікою та реалізації пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіону. Державна інвестиційна політика має формуватися з урахуванням регіональних інвестиційних програм. Адже включені до державної програми інвестиції будуть реалізовуватись, а об'єкти будуватись в конкретних регіонах на певних територіях, економічні інтереси яких слід ураховувати повною мірою.

Оскільки постійний дефіцит бюджетних коштів не дозволяє широко використовувати пряме кредитування для реалізації регіональних програм, використання переваг державно-приватного партнерства дозволить спрямувати приватні капітали на цілеспрямоване структурне реформування економіки регіону. Джерелом виділення регіоном фінансових ресурсів можуть бути як регіональний «бюджет розвитку», кошти цільових позабюджетних фондів, кошти, мобілізовані шляхом регіональних і муніципальних позик, субвенції з федерального бюджету під реалізацію цільових регіональних програм загальнодержавного значення, так і кошти приватних інвесторів, залучені за допомогою використання механізму ДПП.

Перевагами використання ДПП під час реалізації регіональних інвестиційних програм є: для бізнесу – можливість інвестування під гарантії держави, для держави – зниження бюджетних витрат за рахунок залучених коштів у сферу інноваційної діяльності, підвищення інвестиційної активності пріоритетних галузей регіональної економіки, розподіл інвестиційних ризиків.

Список використаних джерел / List of references

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2457-VI. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua [Budzhetniyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 8 lip. 2010 r. № 2457-VI. – Rezhym dostupu : zakon.rada.gov.ua].

2. **Бюджетний** моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2013 року / Ін-т бюджету та соц.-економ. дослідж. – Режим доступу : www.ibser.org.ua/news/558 [Biudzhetniy monitorynh: analiz vykonannya biudzhetu za sichen – veresen 2013 roku / In-t biudzhetu ta sots.-ekonom. doslidzh. – Rezhym dostupu : www.ibser.org.ua/news/558].

3. **Васюренко Л. В.** Фінансове забезпечення інвестиційної програми (на прикладі Харківського регіону) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / Васюренко Людмила Василівна ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2003. – 19 с. [Vasiurenko L. V. Finansove zabezpechennia investytsiinoi prohramy (na prykladi Kharkivskoho rehionu) : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.04.01 / Vasiurenko Liudmyla Vasylivna ; Khark. nats. un-t im. V. N. Karazina. – Kh., 2003. – 19 s.].

4. **Головінов О. М.** Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері / О. М. Головінов // Вісн. економ. науки України. – 2010. – № 1. – С. 47 – 51 [Holovinov O. M. Derzhavno-pryvatne partnerstvo v innovatsiinii sferi / O. M. Holovinov // Visn. ekonom. nauky Ukrainy. – 2010. – № 1. – S. 47 – 51].

5. **Гриценко Л. Л.** Актуальні напрямки розвитку інструментарію інвестиційної взаємодії держави і бізнесу / Л. Л. Гриценко // Бізнес-Інформ. – 2012. – № 8. – С. 31 – 35 [Hrytsenko L. L. Aktualni napriamky rozvytku instrumentariiu investytsiinoi vzaïemodii derzhavy i biznesu / L. L. Hrytsenko // Biznes-Inform. – 2012. – № 8. – S. 31 – 35].

6. **Іванов А. М.** Основи розробки регіональних інвестиційних програм у сфері туризму / А. М. Іванов // Університет. наук. зап. – 2010. – № 3(35). – С. 243 – 250 [Ivanov A. M. Osnovy rozrobky rehionalnykh investytsiinykh prohram u sferi turyzmu / A. M. Ivanov // Universytet. nauk. zap. – 2010. – № 3(35). – S. 243 – 250].

7. **Назаров А. Г.** Региональные инвестиционные программы в системе стратегического развития субъектов федерации // Вестн. Моск. ун-та им. С. Ю. Витте. – Серия 1. Экономика и управление. – 2013. – № 2. – С. 27 – 31 [Nazarov A. G. Regionalnyie investitsionnyie programmyi v sisteme strategicheskogo razvitiya sub'ektov federatsii // Vestn. Mosk. un-ta im. S. Yu. Vitte. – Seriya 1. Ekonomika i upravlenie. – 2013. – № 2. – S. 27 – 31].

8. **Питання** державного фонду регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лип. 2012 р. № 656. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2012-p [Pytannia derzhavnoho fondu rehionalnoho rozvytku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 lyp. 2012 r. № 656. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2012-p].

9. **Про затвердження** Порядку та умов надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання інвестиційних програм (проектів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 черв. 2012 р. № 560. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/520-2011-p [Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzheta na vykonannya investytsiinykh prohram (proektiv) : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 cherv. 2012 r. № 560. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/520-2011-p].

10. **Тофанюк О. В.** Застосування механізмів державно-приватного партнерства у бюджетному регулюванні регіонального розвитку / О. В. Тофанюк, І. Г. Чалий // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. – № 4(16). – С. 41 – 53 [Tofaniuk O. V. Zastosuvannia mekhanizmv derzhavno-pryvatnoho partnerstva u biudzhetnomu rehuliuванні rehionalnoho rozvytku / O. V. Tofaniuk, I. H. Chalyi // Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky. – 2011. – № 4(16). – S. 41 – 53].

Надійшла до редколегії 30.07.15

УДК: 338.3

Віта СТРУКОВА

Національна академія державного управління
при Президенті України

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ

Розглядаються інституціональні аспекти державного управління у сфері залучення приватного капіталу у водне господарство України на основі порівняльного аналізу світового та українського досвіду. Визначаються напрями державного регулювання діяльності підприємств, які є природними монополіями у сфері водопостачання та водовідведення. Аналізуються чотири базові моделі функціонування підприємств, які надають послуги у сфері водопостачання та водовідведення. Застосування деяких інших моделей (контракти, концесії) вимагає певних змін у законодавстві. Запровадження механізму для залучення приватних інвесторів і прийняття інвестиційної програми як основи для інвестиційних зобов'язань буде найбільш ефективним заходом для України.

Ключові слова: механізми державного управління, природна монополія, державно-приватне партнерство, інвестиції, концесія, корпоратизація.

Vita Strukova. Attracting private investment in water supply and sanitation in Ukraine: mechanisms of public-private partnership

The article deal with institutional aspects of public administration in the field of private participation in water management Ukraine, based on comparative analysis of world and Ukrainian experience directions of state regulation of economic activity, which are natural monopolies in the water supply and sanitation. Application of some other models (service contract, concession) requires certain legislation changes. Introduction of mechanism for attracting private investors and adoption of investment program as a basis for investment obligations will be the most effective measures for Ukraine.

© Струкова В. Д., 2015